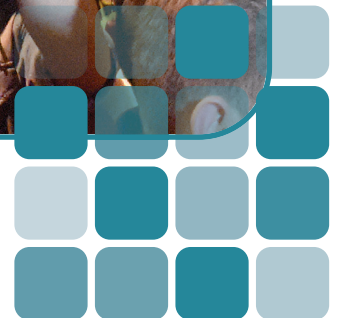

LÜBNAN: YENİ HÜKÜMET ESKİ DÜZEN(SİZLİK)

A.SELCAN ÖZDEMİRÇİ CİNAL

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2020

Bu çalışmaya ait içeriğın telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon: +90 850 888 15 20 Faks: +90 312 430 39 48

Email: orsam@orsam.org.tr

Fotoğraflar: Anadolu Ajansı (AA)

LÜBNAN: YENİ HÜKÜMET ESKİ DÜZEN(SİZLİK)

Yazar Hakkında

A.Selcan Özdemirci Cinal

Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi mezunu olan Özdemirci Ürdün Üniversitesi'nde aldığı Arapça dil eğitiminin ardından 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Araştırmalarını, Ortadoğu Siyasi Tarihi, Lübnan ve Maduniyet Çalışmaları alanlarında yürüten Özdemirci Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü'nde doktora eğitimini sürdürmekte ve araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Şubat 2020

İçindekiler

Giriş	3
Müzmin Siyasal Krizler	3
Yeni Hükümet	4
Yeni Hükümet, Eski Düzen(sizlik)	6
Sonuç	9
Son Notlar	10

Giriş

Lübnanlılar 17 Ekim 2019 tarihinden bugüne başta Beyrut ve Trablus meydanları olmak üzere ülkenin her köşesinde eylemlerine devam ediyor. Halk; yozlaşmış siyasetçileri, adalet sisteminin arızalarını, bozuk ekonomik sistemi, alt yapı sorunlarını, işsizliği ve günlük yaşamlarını kesintiye uğratan birçok sorunu protesto ediyor. Üç ayı aşkın süredir devam eden sokak gösterilerinin temelinde Lübnan'ın artık işlemediği aşikâr olan siyasal yapısının ve yargı sisteminin kökten değişmesi talebi yer alıyor. Ancak statükodan yana tavır alan siyasal elit, göstericilerin taleplerine kulak vermek yerine yatıştırıcı telkinler ve ufak tavizlerle Lübnan'da eski düzen(sizlik)i devam ettirmeye kararlı görünüyor. Mevcut yapının sürdürüleceğinin en büyük kanıtı Hizbullah-Emel Şii ikilisi liderliğindeki 8 Mart Bloku adayları Hasan Diyab'ın yeni hükümeti kurmakla görevlendirmesi ve nihayet Başbakan oluşu ile somutlaşıyor. Lübnan'da halkın talep ve ihtiyaçları bir kez daha göz ardı ediliyor.²

Müzmin Siyasal Krizler

Seçimlerin bir türlü yapılamadığı, uzun pazarlıklar nedeniyle hükümetlerin aylarca kurulamadığı Lübnan'da siyasal krizler müzminleşmiş, olağan bir hal almıştır. Örneğin 2009 yılında yapılan seçimin ardından yeni genel seçimler ancak dokuz yıl gibi uzun bir aradan sonra, 2018 yılında yapılabilmemiş ve dokuz ay boyunca hükümet kurulamamıştı. Mayıs 2018'de yapılan genel seçimler sonucu Eski Başbakan Hariri liderliğindeki hükümet ancak 1 Şubat 2019 tarihinde ilan edilebilmiş ve Lübnanlılara ekonomik program, alt yapı sorunlarının giderilmesi için yeni projeler ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili problemlerin derhal çözüleceği gibi vaatler verilmişti.³

2019 yılı boyunca Lübnan ekonomisi daha da kötüye gitti. 2019 yılı ilk çeyreğinde ülkenin

kamu borcu 86,2 milyar dolara ulaşırken, işsizlik oranı %25'e kadar yükseldi.⁴ Günlük hayatı seketeğe uğratan elektrik ve su kesintileri başta olmak üzere alt yapı problemlerine dair herhangi bir kalıcı çözüm sunulamazken siyasilerin yolsuzluklarına dair haberler gündemden hiç düşmedi. Nihayet whatsapp uygulaması kullanımına uygulanacak vergi ilanı ile 17 Ekim 2019 tarihinde sokak gösterilerine başlayan halk üç ayı aşkın süredir eylemlerine devam ediyor.⁵

Halk; yozlaşmış siyasetçileri, adalet sisteminin arızalarını, bozuk ekonomik sistemi, alt yapı sorunlarını, işsizliği ve günlük yaşamlarını kesintiye uğratan birçok sorunu protesto ediyor. Üç ayı aşkın süredir devam eden sokak gösterilerinin temelinde Lübnan'ın artık işlemediği aşikâr olan siyasal yapısının ve yargı sisteminin kökten değişmesi talebi yer alıyor. Ancak statükodan yana tavır alan siyasal elit, göstericilerin taleplerine kulak vermek yerine yatıştırıcı telkinler ve ufak tavizlerle Lübnan'da eski düzen(sizlik)i devam ettirmeye kararlı görünüyor.

Göstericiler, mezhebe dayalı siyasal sistemin ilgasını, siyasilerin derhal istifa etmesini, banka hesaplarının dondurulmasını akabinde de yolsuzluklar nedeniyle yargılanmalarını talep etmişlerdi. Lübnan Kuvvetleri (LF) lideri Samir Caca'nın kabinedeki 4 bakanının istifa ettiğini ve göstericilerin taleplerine kulak verilmesi gerektiğini ifade etmesini takiben Müstakbel Hareketi (FM) lideri Eski Başbakan Saad Hariri de görevinden istifa ettiğini açıklamıştı.⁶ Ancak gerek

Cumhurbaşkanı Aun gerek Hizbullah-Emel Şii ikilisi statükodan yana tutumlarını terk etmeyerek istifa etmedikleri gibi aynı zamanda iktidarlarını perçinlemekle eleştirildikleri bir hükümetin kurulmasına da öncülük ettiler. 19 Aralık 2019'da 8 Mart Blok'unun adayı Hasan Diyab Başbakan olarak görevlendirildi ve Diyab siyasi elit ile sürdürdüğü uzun pazarlıklar sonucu 21 Ocak 2020 tarihinde yeni kabineyi ilan etti.

Yeni Hükümet

Lübnan'ın tartışmalı yeni hükümeti 21 Ocak 2020 tarihinde resmen ilan edildi. 20 bakandan oluşan hükümetin eski arızalı yapıdan nitelik olarak farklı olduğunu söylemek çok zor zira bu yeni hükümet herhangi bir yapısal değişikliğe gidilmesini sağlayacak düzenlemeleri yapmak amacıyla değil aksine halihazırdaki problemlili sistemin devamı için görevlendirildi. Ekim ayı itibariyle sokaklardan yükselen devrim ve köklü değişim taleplerine cevap verecek bir yapılanmanın bulunmadığı Diyab Başbakanlığındaki bu yeni hükümetin sadece 4 noktada önceki hükümetlerden farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Öncelikle Diyab hükümeti Lübnan iç savaşından (1975-1990) beri görülen en büyük eko-

nomik çöküş döneminin hükümeti olarak göreve başladı. Ülkede merkez bankası güvenilirliğini yitirmiş durumda. Lübnan lirasının her geçen gün daha fazla değer kaybetmesi nedeniyle her ne kadar engelleyici önlemler alınmaya çalışılsa da Lübnanlılar mevduatlarını başka ülkelere yönlendirmenin yollarını arıyorlar.⁷ Tüm bu olumsuzluklara işsizlik ve günlük hayatı durma noktasına getirmiş eylemlerin de devam ediyor oluşu eklendiğinde hükümeti oldukça zorlu bir dönemin beklediği ifade edilebilir. Ekonomik darboğazı aşmak için alınacak önlemlerin ise her hâlükârda halkı olumsuz etkileyeceği ve halkın sırtındaki yükü daha da ağırlaştıracağını ön görmek zor değil. Bu bağlamda seçimle göreve gelmemiş olan yeni hükümetin halk nezdinde kendisini meşru kılacak bir kredisinin olmayışı ise Lübnan'ı daha da zor zamanların beklediğinin bir işareti olarak değerlendirilebilir.

İkinci olarak Lübnan tarihinde ilk kez iktidar partilerinin büyük çoğunluğu hükümette yer almıyor ve resmen muhalefet saffına geçmiş durumdalar. Diyab hükümetinin güvenoyu almasını sağlayan 69 oyun, 2018 genel seçimlerinde çoğunluk sahibi olan 8 Mart Blokunu oluşturan Hizbullah ve Emel (Şii), Özgür Yurtsever Hareketi (Maruni Hristiyan), Marada Hareketi (Maruni

Hristiyan), Suriye Nasyonalist Partisi ve yine blok içerisindeki bağımsız milletvekillerinden alındığı tahmin ediliyor.⁸

Buna mukabil karşı tarafta Müstakbel Hareketi (Sünni), Lübnan Kuvvetleri (Maruni Hristiyan), İlerici Sosyalist Parti (Dürzi) ve Ketaib Partisi (Maruni Hristiyan)'nden oluşan ve sayıları 59'a ulaşan milletvekillerinin yeni hükümeti açıkça desteklemedikleri görülüyor. Ancak bu partilerinin muhalefeti parçalı bir yapı arz ediyor. 14 Mart'ı

oluşturan blok partileri hem birbirleriyle hem de her biri kendi içinde çözüm önerileri ve muhalefet edilecek meseleler hususunda henüz birleşebilmiş değiller. Dolayısıyla en azından bir süreliğine, muhalefetin bütüncül bir güce dönüşmesi ve hükümet üzerinde belli yaptırımlarda bulunabilmesi oldukça zor görünüyor.

Hükümetin üçüncü ayırt edici özelliği ise yeni bakanların çoğunluğunun resmi olarak ülkenin alışlagelmiş iktidar ailesi mensuplarından

Tablo 1: Lübnan Hükümeti 2020

Yeni Lübnan Hükümeti- 2020			
	Kabinedeki Görevi	Adayı Olduğu /Yakınlığı Olan Parti	Mezhep
Hasan Diyab	Başbakan	Hizbullah+Aun Ortak adayı	Sünni
Zeina Akar	Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	GreK Ortodoks
Nassif Hitti	Dışişleri Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	Maruni
Muhammed Fehmi	İçişleri Bakanı	Hasan Diyab	Sünni
Ghazi Vazni	Maliye Bakanı	Emel	Şii
Talal Havvat	Bilgi Teknolojileri Bakanı	Hasan Diyab	Sünni
Tarık el-Meczub	Eğitim ve Yüksek Öğrenim Bakanı	Hasan Diyab	Sünni
Mary-Claude Najem	Adalet Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	Maruni
Demianos Kattar	Kalkınma ve Çevre Bakanı	Hasan Diyab	Maruni
Hamad Ali Hasan	Sağlık Bakanı	Hizbullah	Şii
Raymond Ghajar	Enerji ve Su Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	GreK Ortodoks
Raoul Nehme	Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	GreK Katolik
Menal Abdulsamed	Enformasyon Bakanı	Lübnan Demokrat Parti	Dürzi
Michel Najjar	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı	Marada	GreK Ortodoks
Remzi Muşerrefiye	Sosyal İşler ve Turizm Bakanı	Lübnan Demokratik Parti	Dürzi
İmad Hubbullah	Sanayi Bakanı	Hizbullah	Şii
Lamia Yammine Douaihy	Çalışma Bakanı	Marada	Maruni
Ghada Chreim	Göçmen ve Mülteciler Bakanı	Özgür Yurtsever Hareketi	GreK Katolik
Abbas Murtaza	Tarım ve Kültür Bakanı	Hizbullah	Şii
Vartine Ohanian	Gençlik ve Spor Bakanı	Taşnak	Ermeni Ortodoks

olmamaları. Ancak yine de bakanlar Hizbullah iktidarı ile yakın ilişkiler içerisinde olan isimler içerisinde seçildi. Zaten muhalefet partilerinin ve halkın da en büyük eleştirisi hükümetin *de facto* Hizbullah hükümeti olduğu noktasında birleşiyor. Ayrıca çok sayıda bakanın, göreve geldiği bakanlıklara ilişkin tecrübesi de bulunmuyor.⁹

Son olarak hükümette 6 kadın bakanın görev yapacak oluşu ilk günden itibaren en çok konuşulan konulardan biri oldu. Lübnan tarihinde ilk kez 6 kadın bakanın görev yapacağı bir hükümet kuruldu. Hatta Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Zeyna Akar, Arap dünyasında bu göreve gelen ilk kadın olarak dikkat çekiyor. Sosyal bilimci olan ve bir danışmanlık firmasını yöneten Akar'ın askeri veya güvenlik alanında tecrübesi yok. Adalet Bakanı olarak görevlendirilen Mary-Claude Necim ise Saint Joseph Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Profesör. Göçmen ve Mülteciler Bakanı Gade Şureym ve Çalışma bakanı Lamia Yammine Douaihy'de akademisyen olan kadın bakanlar arasında. Gençlik ve Spor Bakanı Varti Ohaniyan ise Lübnan Üniversitesi Sosyal Bilimler bölümü mezunu.

Yeni Hükümet, Eski Düzen(sizlik)

Haftalarca süren tartışmalar ve ortaya atılan farklı isimlerden sonra hükümeti kurma görevi, mevcut hiçbir siyasi partiye üye olmayan ve kendisini "*başarılı bir teknokrat*" olarak tanıtan Hasan Diyab'a verildi. Hasan Diyab; Şii ikili Hizbullah ve Emel Hareketi ile Cumhurbaşkanı Aun'ın kurucusu olduğu ve halihazırda damadı Cebran Basil'in liderlik ettiği Maruni Özgür Yurtseverler Hareketi'nin (FPM) desteğiyle Meclisteki 128 vekilden 69'unun oyunu alarak yeni hükümeti kurmakla görevlendirildi. 14 Mart Blok'unun başta Müstakbel Hareketi olmak üzere onaylamadıkları Diyab ismi halen halk nezdinde kabul görmüş değil zira yeni kabine Cebran Basil ve Nasrallah gölgesinde faaliyet gösterecek ve değişim taleplerine karşılık veremeyecek bir

oluşum olarak değerlendiriliyor.¹⁰ Hızlı bir reform planıyla Lübnan'a istikrar vadeden Diyab, Baabda Sarayı'nda düzenlediği basın toplantısında göstericilere hitaben "*acılarınızı dinliyorum, halk özlemini duyduğu hukuk devletine kavuşacaktır*" ifadelerini kullanmış,¹¹ kendisinin tamamen tarafsız olduğunu yinelemiştir. Bununla birlikte yeni hükümet tamamen değişmesi talep edilen eski sistemin tezahürü olarak görülmektedir.

Lübnan'ın tartışmalı yeni hükümeti 21 Ocak 2020 tarihinde resmen ilan edildi. 20 bakandan oluşan hükümetin eski arızalı yapıdan nitelik olarak farklı olduğunu söylemek çok zor zira bu yeni hükümet herhangi bir yapısal değişikliğe gidilmesini sağlayacak düzenlemeleri yapmak maksadıyla değil aksine halihazırdaki problemlili sistemin devamı için görevlendirildi.

2011-2013 yıllarında Necib Mikati¹² hükümetinde Eğitim Bakanı olarak görev yapan Diyab her ne kadar kendisini tarafsız bir teknokrat olarak lanse etse de 8 Mart blokunun adayı dolayısıyla eski ve yozlaşmış yapısal statükonun devam ettirilmesi için görevlendirilen bir isim olarak değerlendiriliyor.¹³ Tıpkı Hizbullah ve Suriye yanlısı olmakla itham edilen Mikati hükümeti gibi Diyab'ın kurduğu yeni kabine de halk nezdinde kabul görmüyor. Nitekim yeni hükümetin ilanını takiben Beyrut Şehitler Meydanı'nda buluşan göstericiler Diyab'ı ivedilikle protesto etti. "Devrim" ve "Hasan Diyab hükümetine hayır" sloganlarının atıldığı eylemde göstericiler adına yapılan ortak açıklamada "*hiç gü-*

venimizin kalmadığını söylemek için bugün ve her gün buradayız...Bizden hayallerimizi çalan, bizleri fakirleştiren, göç etmeye zorlayan, bizleri

aşağılayanlara bir şans daha vermeyeceğiz... Karar alma süreçlerini ve kaynakları elinde bulunduran yönetici sınıfa baskı uygulamaya devam edeceğiz...” ifadelerine yer verildi.¹⁴

Diyab, halkın nezdinde 8 Mart Blokunun iktidarını perçinleyen, ‘tek renkli’ bir hükümetin¹ Başbakanı. Bu tek renkli hükümet, halkın aylardır mezhebe dayalı sisteme yönelttiği eleştirilerinin siyasal elit tarafından göz ardı edildiğinin en büyük göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. Protestocuların bakış açısıyla Diyab önderliğinde kurulan yeni hükümetin eski, yozlaşmış ve kaynakları sadece kendi çıkarına kullanan geçmiş hükümetlerden tek farkı pastadan pay alacak parti çeşitliliğindeki azalma olarak ifade edilebilir.

Diyab Başbakanlığındaki yeni hükümete dair duyulan endişeleri dört temel noktada özetlemek mümkün. Öncelikle Müstakbel Hareketi, İlerici Sosyalist Parti, Lübnan Kuvvetleri Partisi ve Ketaib yeni hükümette yer almıyor. Bir başka ifade ile Diyab, halkın nezdinde 8 Mart Blokunun iktidarını perçinleyen, ‘tek renkli’ bir hükümetin¹⁵ Başbakanı. Bu tek renkli hükümet, halkın aylardır mezhebe dayalı sisteme yönelttiği eleştirilerinin siyasal elit tarafından göz ardı edildiğinin en büyük göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. Protestocuların bakış açısıyla Diyab önderliğinde kurulan yeni hükümetin eski, yozlaşmış ve kaynakları sadece kendi çıkarına kullanan geçmiş hükümetlerden tek farkı pastadan pay alacak parti çeşitliliğindeki azalma olarak ifade edilebilir.

İkinci olarak Diyab’ın Lübnan Sünni mezhebini ne kadar temsil ettiği tartışmaları ön plana çıkıyor. Ülkede uzun yıllardır Müstakbel Hareketi ile Hariri ailesi Sünni mezhebin temsilcisi olarak

görülüyor. Bu noktada Saad Hariri'ye ilişkin artan memnuniyetsizlik ve eleştiriler; kendisinin aldığı tartışmalı istifa kararları ve hakkında çıkan yolsuzluk haberleri gibi nedenlerle artıyor. Bununla birlikte Lübnan'da yapılabilen tüm genel ve yerel seçimlerde Sünni kesim halen Hariri ve Müstakbel Hareketi'ni desteklemekte. Elbette Hariri'ye alternatif bir ismin tüm Sünnileri bir araya henüz toplamamış olması bunda önemli rol oynuyor. Ancak bu noktada Trabluslu Sünni bir aileden gelen Diyab'ın, kendisinin hazırladığı uzun özgeçmişinde vurguladığı üzere, iyi bir akademisyen olmakla birlikte¹⁶ siyasal arenadaki varlığı, görev süresince büyük ve önemli eğitim reformlarından bahseden fakat bunları gerçekleştirememiş, Sünnilerden ziyade Şii'lere yakın bir eski bakan imajıyla sınırlı kalıyor.¹⁷ Dolayısıyla yeni Başbakan'ın temsiliyet sorunu yeni hükümetin kabul görmemesinde de önemli rol oynuyor.

Öte yandan Diyab'ın kendisini tarafsız bir teknokrat olarak sunmasına rağmen 8 Mart Blokunun adayı olması ile Aun ve Şii ikili ile yakın ilişkileri, Lübnan için başta Amerika ve Avrupa ile olmak üzere dış ilişkileri bağlamında da endişe uyandırıyor. Özellikle ekonominin bu kadar kötü olduğu bir dönemde Batı ile daha yakın ilişkiler içinde olduğu bilinen 14 Mart blokunun desteklemediği, Hizbullah önderliğinin

deki 8 Mart iktidarının Amerika ve Avrupa devletleri ile ilişkilerin dar boğaza girmesine ve içinde bulunulan durumu daha da zora sokacağına dair endişe yine Diyab'ın ve hükümetinin kabul görmeme nedenlerinden biri olarak sayılabilir.

Son olarak en önemli nokta Lübnan halkı ile siyasal elit arasındaki uçurumun her geçen gün daha da derinleşmesi olarak karşımıza çıkıyor. 17 Ekim'den bugüne kadar meydanlardan yükselen mezhepler üstü, daha özgür, tam temsilin sağlanabileceği yeni bir siyasal yapı ve bağımsız, adil bir yargı sistemi talebi halen siyasal elitlerin gündemine alınmış değil. Halkın bağımsızlıktan (1943) -hatta sömürge döneminden beri- sürekli aynı ailelerin kontrolündeki siyasal elitlerin oluşturduğu siyasal erke kökten itirazı iktidar nezdinde karşılık bulmuyor. Aksine göstericilere karşı uygulanan şiddetin dozu artırılarak Lübnanlılardan ismi yeni kendisi olağan düzensizliğin sürdürülmesinin aracı hükümete razı gelmeleri bekleniyor. Nitekim Lübnan'ın yeni İçişleri Bakanı emekli Tuğgeneral Muhammed Fehmi, göreve başlar başlamaz verdiği yeni talimatlar nedeniyle eleştirilerin odağında yer aldı. Aktivistlere karşı zor uygulamalarının ve şiddetin dozunun artırıldığı iddialarına karşı *"Ne daha fazla ne de daha az... Geçerli yasa ve yönetmelikleri uygulama kararı aldım. Resmi çalışma saatlerine karşı katı uygulamalar ortaya koydum. Ama bu durum*

baskıcı bir sürecin yaşandığı anlamına gelmiyor. Daha ziyade görevlerini sonuna kadar yerine getirmek hususunda bu katılık, bir memurun ve çalışanın görevidir. Çünkü hepimiz vatandaşların hizmetindeyiz” sözleriyle kendisini savundu. Göstericilerin yolları ulaşıma kapatmak, kamu malına zarar vermek gibi eylemlerde bulduklarını ve barışçıl olmadıklarını ifade eden Bakan Fehmi “nihayetinde her bakan, kabul ettiği alanlarda kendi tarzına ve deneyimine sahip. Ben, askeri kuruluştan gelen bir güvenlik adamıyım. İçişleri Bakanlığı’nın da büyük bir kısmı, güvenlik bakanlığıdır” açıklamasıyla görevini tamamen güvenlikçi bir perspektiften yürüteceğinin dolayısıyla halkın devam eden eylemlerine pek de müsamaha gösterilmeyeceğinin sinyallerini vermiş oldu.¹⁸ Nitekim 18 Ocak 2020 tarihinde ‘Öfke Haftası’ olarak isimlendirilen ve yeni hükümeti protesto etmeyi amaçlayan eylemler sırasında En-Necme Meydanı’nda göstericilere Ekim ayından beri görülmemiş orantısız şiddet uygulandı. 377 kişinin yaralandığı olaylar Lübnan halkının taleplerine rağmen siyasi iktidarın eski düzensizlik üzere sürdürüleceğine dair şiddetli bir ihtar olarak değerlendirilebilir.¹⁹

Krizler ve çalkantılar ülkesi Lübnan oldukça zor bir dönemden geçiyor. Siyasal erk ile Lübnan halkı arasında derinleşen uçurum yakın vadede Lübnan için olumlu gelişmelerin kaydedilemeyeceğini gösteriyor. Sokaklarda mezhepsel ve siyasi bağları aşarak bir araya gelmiş halka, mezhep ve hizipler içine sıkışıp kalmış eski ve işlevsiz sistem yeni yüzler ve isimlerle tekrar sunuluyor.

Sonuç

Krizler ve çalkantılar ülkesi Lübnan oldukça zor bir dönemden geçiyor. Siyasal erk ile Lübnan halkı arasında derinleşen uçurum yakın vadede Lübnan için olumlu gelişmelerin kaydedilemeyeceğini gösteriyor. Sokaklarda mezhepsel ve siyasi bağları aşarak bir araya gelmiş halka, mezhep ve hizipler içine sıkışıp kalmış eski ve işlevsiz sistem yeni yüzler ve isimlerle tekrar sunuluyor. Yeni hükümetin ülkeyi tek renge hap-seden yapısı bir yandan halkın beklentilerinden çok uzağa düşerken diğer yandan da diğer ülkelerle olan ilişkilere de zarar verme tehdidi barındırıyor.

Başta Amerika olmak üzere birçok ülke tarafından terör örgütü ilan edilmiş Hizbullah’ın Lübnan’da hakim güç konumunu perçinlemesi öncelikle ülkenin ihtiyaç duyduğu finansal yardıma ulaşacağı kanalların tıkanması tehlikesini doğuruyor. Öte yandan Hizbullah liderliğinde 8 Mart Blokunun iktidarı güçlenirken muhalefet partileri hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklar nedeniyle zayıf düşüyor. Bu durum ise ülkede hükümet ile halkın taleplerini uzlaştıracak, hükümeti kontrol edip güçlü öneriler sunabilecek güçlü bir muhalefetin var olmasına yol açıyor.

Tüm bu olumsuzluklara ve meşruiyet sorununa rağmen Lübnan’da halihazırda mevcut bir hükümetin bulunması elbette hâkim olan kaos ortamını dağıtıcı bir rol de oynayabilir. Bunun için öncelikle halkın taleplerine kulak verilmesi ve gerçekçi, köklü değişimler için gerekli adımların iktidar tarafından atılması gerekiyor. Müzmin problemler için birbirlerini suçlama alışkanlığından vazgeçmesi gereken siyasilerin kamu yararı önceliği ile ivedi çözüm önerileri getirmesi ve eylemleri ile de bu önerileri hayata geçirebilmesi gerekiyor. Lübnan halkının tamamını kucaklayıcı ve bir tavırla kararlı adımlar atılmadığı müddetçe Lübnan’ın kaos ortamından çıkması mümkün görünmüyor.

Son Notlar

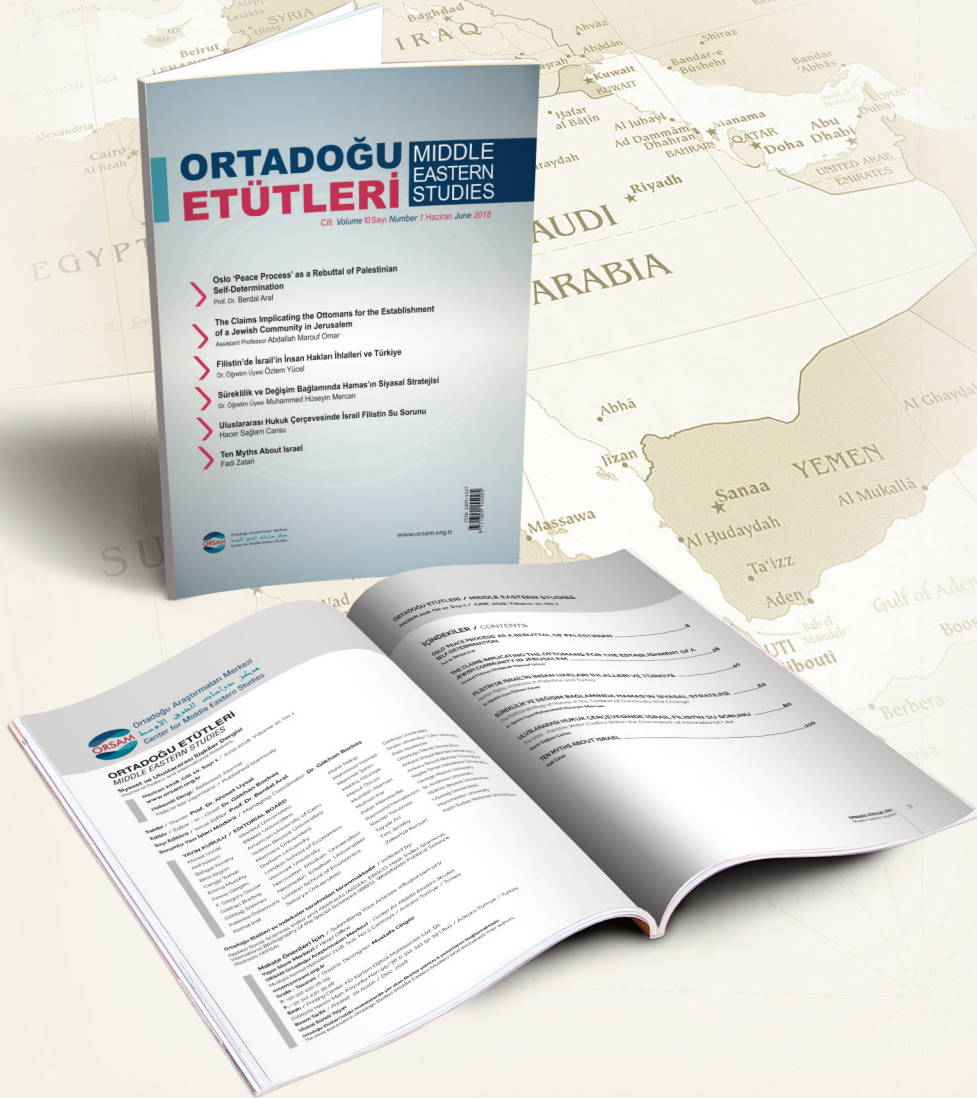
- ¹ Sunnive Rose;Analysis: Lebanon's 'one colour' government has a daunting task, NWorld, 24 January 2020. Paul Khalifeh; Can the new government save Lebanon?,MEEye, 24 January 2020.
- ² Lübnan'ın iki bloklu yapısı ve 8-14 Mart Bloklarının protestolar karşısındaki tavrı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Mustafa Yetim; Blok Siyaseti Üzerinden Lübnan Protestoları, *ORSAM*, Analiz, No.239, Ocak 2020.
- ³ Lebanon announces government after months of deadlock, *AlJazeera*, Jan. 31, 2019.
- ⁴ Unemployment: The paralysis of Lebanese youth; *An-Nahar*, August 2, 2019.
- ⁵ Lübnan'da bir milyonu aşkın kişi neden sokaklara çıktı?, *BBC*,21 Ekim 2019. Ayrıca; Lübnan halk hareketi 100'ncü gününde siyasi elitleri zorluyor, *Independent* ,31 Ocak 2020 ve Lübnan ayaklanmasının 100 günü, *Şarkul Avsat*, 29 Ocak 2020.
- ⁶ Lebanon's PM Saad Hariri resigns as protesters come under attack, *The Guardian*, Oct. 29, 2019.
- ⁷ Poverty set to deepen with Lebanon's economic crisis, *AlJazeera*, Jun 21,2020. Ayrıca; Lebanon's crisis needs \$20 billion-\$25 billion bailout, former minister says, *Reuters*, Jan 3, 2020
- ⁸ Yeni Lübnan hükümeti güvenoyu aldı, *Şarkul Avsat*, 31 Ocak 2020.
- ⁹ Sunniva Rose, Who is in the new Lebanese government?, *The National*, Jan. 22, 2020. Ayrıca; Lebanon unveils new government led by PM Hassan Diab, *Daily Sabah*, Jan. 21, 2020.
- ¹⁰ Hezbollah a 'major architect' of Lebanon's new government, *AlJazeera*, Jan., 22, 2020.
- ¹¹ Lübnan'da yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Diyah'dan 'reform ve istikrar' vaadi, *AA*,19 Aralık 2019
- ¹² 8 Mart Bloku adayı olan Necib Mikati;2011-2014 yılları arasında Başbakanlık yapmıştır.
- ¹³ Kareem Chehayeb; Hassan Diab: The man charged with pulling Lebanon from the mire, *MEEye*, Dec. 20, 2019.
- ¹⁴ Protesters march in Lebanon to reject new government; *An-Nahar*, 1 February 2020.
- ¹⁵ Sunnive Rose;Analysis: Lebanon's 'one colour' government has a daunting task, NWorld, 24 January 2020. Paul Khalifeh; Can the new government save Lebanon?,MEEye, 24 January 2020.
- ¹⁶ Bkz:Diyah'ın kend hazırladığı oldukça ilginç ve uzun özgeçmişi için bkz: <https://hassandiab.com>. (E.T:3.02.2020)
- ¹⁷ Hasan Diab hakkında bilgi almak için bkz: Who is Hassan Diab, Lebanon's new PM?, *Gulf News*, Dec. 21, 2019.
- ¹⁸ Lübnan İçişleri Bakanı Fehmi: Barışçıl olmayan gösteriler konusunda yeni bir planımız var, *Şarkul Avsat*, 01 Şubat 2020.
- ¹⁹ Hundreds injured in Lebanon as violence flares in 'week of anger', *The Guardian*, Jan. 19, 2020.

Notlar

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

📍 Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

☎ +90 (850) 888 15 20
📠 +90 (312) 430 39 48

✉ info@orsam.org.tr
🌐 www.orsam.org.tr

📱 🌐 📺
orsamtr